

Gelezen: Door eigen hand
Zelfmoord en de nabestaanden.
Auteur : Joost Zwagerman
Uitgeverij : De Arbeiderspers ISBN 90 295 6254 4

Ieder jaar proberen in Nederland meer dan 30.000 mensen zich van het leven te beroven. Ongeveer 1500 mensen slagen in hun poging daartoe. Ter vergelijking: het aantal dodelijke verkeersslachtoffers per jaar is ongeveer 1000, een beduidend stuk minder dus.

Aanleiding voor Joost Zwagerman om een boek over zelfdoding te schrijven was dat hij van dichtbij meemaakte dat zijn vader en een goede vriend een einde aan hun leven wilden maken. Hij is zich gaan verdiepen wat het voor nabestaanden betekent om een partner, kind, ouder of vriend door zelfmoord te verliezen. In zijn boek interviewt hij vijf bekende schrijvers, allen nabestaanden van zelfdoding.

De aanleiding voor deze gesprekken zijn de boeken die ze over dit onderwerp hebben geschreven, allen met hun eigen verhaal en met een eigen kijk op zelfdoding en wat het met hen heeft gedaan. Met hen gaat hij in op dwingende en vaak heel pijnlijke vragen omtrent zelfdoding en de nabestaanden. Duidelijk is dat zelfdoding je leven voorgoed verandert en hoe heel veel jaren later de wond die de zelfdoding heeft aangericht bij de nabestaanden er nog steeds is.

Joost Zwagerman vindt het terecht dat nabestaanden kritisch en boos mogen zijn. Buitenstaanders verdragen vaak de kritiek niet die er is op de overledene, zij proberen zich te verplaatsen in de pijn en ellende van degene die aan zijn/haar leven een einde maakte. Hij stelt dat nabestaanden naast hun verdriet ook boos mogen zijn omdat de zelfdoder niet altijd uitsluitend een door ernstige depressie gemarteld persoon is maar soms ook iemand is voor wiens ellende alles moest wijken, inclusief het leven van de nabestaanden.

Dat anderen hier heel anders over kunnen denken blijkt uit de visie van Jeroen Brouwers die in het boek aan het woord komt en die de gedachte "wat doet die persoon met zijn daad anderen aan" juist een egoïstische gedachte vindt. Nabestaanden moeten zich verplaatsen in de zelfdoder en zich dan pas verdiepen in zichzelf.

Zwagerman probeert in zijn boek zo ver als mogelijk begrip op te brengen voor de zelfdoder echter wel in het besef dat dit nooit helemaal zal lukken. Hij citeert een collega-dichter en essayist om uit te leggen dat de waaromvraag uiteindelijk niet te beantwoorden is: "iemand die besloten heeft een einde aan zijn leven te maken gaat een afgesloten voor anderen ontoegankelijke wereld binnen, waar elk detail klopt en elke gebeurtenis zijn besluit versterkt" (A.Alvarez, in de Savage God). Een wereld waarin wij die er om heen stonden ze niet meer konden bereiken.

In zijn boek laat Zwagerman zich uit over depressieve mensen met een sterke doodswens.

Hij vraagt zich af of je er goed aan doet deze te respecteren. Hij vindt van niet, omdat hij van mening is dat je dan eigenlijk instemt met de zelfdiagnose dat die ander niet waard is om te leven. Het draait er voor hem om dat je niet mee moet gaan in dat negatieve zelfbeeld omdat dit zelfbeeld door de depressie is gekleurd tot een eenzijdig, negatief verwrongen beeld van een absoluut waardeloos persoon waar de wereld beter van verlost zou zijn. Maar zegt Zwagerman, een depressie kan altijd nog een keer opklaren, ooit, daarom zouden we er alles aan moeten doen om die ander of andere gedachten te brengen.

Dat niet iedereen hier zo tegenaan kijkt blijkt uit de mening van verschillende schrijvers/columnisten die een heel andere mening over dit pijnlijke onderwerp hebben. Enerzijds zij die daar geen goed woord voor over hebben en zeggen "de zelfdoder wil eigenlijk helemaal niet dood maar wil een ander leven". Aan de andere kant degenen die stellen dat het een recht moet zijn om jezelf te doden en de eventuele noden van de nabestaanden nooit kunnen of mogen opwegen tegen de onoverkomelijke zin tegen het leven.

Joost Zwagerman is er naar mijn mening in geslaagd een boek te schrijven wat stemt tot nadenken. Op een heldere en overtuigende wijze durft hij de strijd aan te gaan met al diegenen die zo eenvoudig over het verschijnsel zelfdoding kunnen praten. Wij als nabestaanden weten echter wat het voor je betekent als je iemand door zelfdoding verliest. Want zo stelde Heleen van Royen die ook in dit boek aan het woord komt: "Wanneer je iemand verliest die op een normale manier is dood gegaan geeft dat verdriet, wanneer je echter iemand verliest door zelfdoding laat dit niet alleen verdriet maar ook een wond achter".

Marianne Brouwer-Huitema

Joost
Zwagerman

Door
eigen hand

Zelfmoord en de nabestaanden

